

Normatif Demokratik Bir Yönetim Biçimi Olarak Epistokrazi Savunusu

A Defence of Epistocracy as a Normative Model of Democratic Governance

ERAY YAĞANAK KURTULUŞ ALP

Akdeniz University

Received: 17.10.2025 | Accepted: 20.12.2025

Abstract: This study contends that democracy, grounded in the principles of equality and pluralism, paradoxically becomes susceptible to flawed decision-making due to these very ideals. It critically examines the epistemic deficiencies inherent in democratic participation, positing that the right to vote should not solely be justified by equality but also by considerations of knowledge and competence to enhance the quality of political decision-making. The study advocates for an epistocratic model of governance, wherein citizens endowed with epistemic competence assume a more significant role, thereby preserving democracy's foundational commitment to equality. In contrast to aristocracy, epistocracy does not endorse minority rule but seeks political legitimacy through demonstrable competence. Drawing upon Condorcet's principle of the rational majority, the study argues that epistocracy augments, rather than undermines, democratic engagement. The research addresses two key questions: how electoral outcomes might shift if voting were contingent upon competence, and how a system in which only the "competent" can exercise the vote would function. It concludes that an epistocratic system, by prioritizing competence, may be more democratic and conducive to the common good, harmonizing individual equality with the collective capacity for rational decision-making.

Keywords: Epistocracy, democracy, right to vote, Condorcet's Jury Theorem, multiple voting rights.

Giriş

Yurttaşların devlet yönetiminde söz sahibi olmaları ya da olmamaları gerektiği yönündeki tartışmalar, tarihsel olarak, hangi yönetim biçiminin¹ tercih edileceği yönündeki tartışmaları da içerecek biçimde, en köklü sorunlardan biri olarak günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Bu tartışmalar, eşit yurttaşlık ve halkın egemenliğini içerdiği varsayımıyla demokrasinin günümüzün en etkin yönetim biçimi olarak benimsenmesi sonucuna evrilmiştir. Ne var ki, yaygın olarak benimsenmiş olmasına rağmen, eşit oy hakkına sahip olmayı prosedürel olarak merkeze alan bu yaklaşımın çoğunluğun iradesi ile azınlık hakları arasındaki gerilimi giderememiş olması demokrasiye için çelişkilerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Çağdaş demokrasilerde, eşitlik fikri yurttaşların aynı koşullar altında oy hakkını kullanmalarının imkanını sağlayan demokratik bir tutum olarak benimsenmiştir. Ancak bu hakkın hangi epistemik, etik ve politik gerekçelerle bir tercihe dönüştüğü sorusu demokrasinin epistemik özelliğini tartışma konusu haline getirmiştir. Tarihsel olarak bakıldığında, Platon'dan bugüne taşınan eleştiriler “çoğunluğun en iyi ya da en doğru olanı tercih etme yetkinliğine sahip olup olmadığı” noktasında yoğunlaşmaktadır. Platon devleti yönetecek kişinin filozof-kral olması gerektiğini öne sürerken (Platon, 2018), her ne kadar çoğunluğun ortak kararının bireysel iradeyi aşacağını kabul etmiş olsa da, Aristoteles de (Aristoteles, 1975) demokratik eşitliğe karşı mesafesini korumuştur. Modern dönemde, John Stuart Mill, “*Considerations on Representative Government*” başlıklı kitabının sahte ve gerçek demokrasi başlıklı yedinci bölümünde bilginin siyasal tercih ve karar süreçlerinde belirleyici bir rolü olması gerektiği iddiasıyla “çoklu oy” önerisinde bulunmuştur (Mill, 2009, ss. 160-187). Günümüzde ise Jason Brennan, oy hakkının, rasyonel ve adil sonuçlar ortaya çıkmasının zorunlu koşulu olarak, tercihte bulunacak seçmenin yetkinliğine bağladığı bir model olan epistokrasiyi gündeme taşır (Brennan, 2016, ss. 14-17).

Oy hakkının seçmen tercihinin dönüşme sürecine dair yürütülen bu tartışmalar, demokrasinin doğasının yalnızca normatif bir değer mi olduğu yoksa epistemik bir araç mı olduğuna ilişkin tartışmaları da kapsayacak

¹ Bu çalışmada hangi yönetim biçiminin en iyi yönetim biçimi olduğu tartışmasından ziyade, yurttaşların eşit oy kullanma hakkına sahip olmaları bakımından yönetimde söz sahibi olmalarının epistemik değeri tartışılmaktadır. Dolayısıyla, aristokrasi, oligarşi, teknokrasi vb. diğer yönetim biçimleri çalışmanın kapsamına alınmamıştır.

biçimde genişlemektedir. Prosedürel demokrasi anlayışının temsilcilerinden olan Rousseau (2009) ve Estlund (2007) demokratik meşruiyeti, seçmen kararlarının doğruluğunun hesaba katılmaksızın ya da ondan bağımsız olarak, sürecin eşit şartlar altında ilerlemesi gerektiği fikrine bağlarlar. Locke (2004) ve Brennan'ın (2016) izlediği araçsal yaklaşım ise, en iyi sonuçları ortaya çıkarabildiği ölçüde, demokrasiyi ya da demokratik yönetimi meşru saymaktadırlar. Çoğunluğun doğru tercihte bulunma olasılığını matematiksel olarak gerekçelendirme amacıyla geliştirilen *Condorcet'in Jüri Teoremi* tartışmaya epistemik bir boyut eklemiştir. Bu yeni boyut, bu kuramın hem demokrasi hem de epistokrasi için gerekçelendirme sunma potansiyeli taşıması nedeniyle dikkate alınması zorunlu olan bir çelişkiyi de beraberinde getirmiştir. Bu çelişki, bu çalışmanın temel tartışma sorusu olan “eşit yurttaşlık ilkesini korurken, yalnızca yetkin seçmenlerin oy hakkını fiilen kullanabildiği bir sistem, daha açık deyişle, epistokrasi, demokrasiden daha rasyonel ve daha adil bir yönetim biçimi olabilir mi? sorusunda kendisini görünür kılar. Dile getirilen soru sadece kimlerin oy hakkına sahip olması gerektiğiyle sınırlandırılabilir teknik bir konu olarak görülmemelidir. Tartışma, özünde, yurttaşlığın doğası, siyasal meşruiyetin kaynağı ve eşitliğin anlamı üzerine bir tartışmadır. Dolayısıyla, bu çalışma, prosedürel ve araçsal demokrasi gerekçelendirmelerini inceledikten sonra epistokrasinin normatif temellerini inceleyecek ve epistokrasinin ya da bilgiye dayalı siyasal katılımın, yurttaşların ortak yararı için, her ne kadar eşitlik ilkesine aykırı gibi görünüyorsa da, daha rasyonel olduğunu ileri sürecektir.

Yukarıda dile getirildiği üzere en yetkin yönetim biçiminin ne olması gerektiği ve onun nasıl belirlendiği önemli bir tartışma konusudur. Antik dönemden modern döneme kadar geline süreçte uygulanan yönetim biçimleri içinde, demokrasinin, geçmiş dönemlerle kıyaslandığında, en yaygın yönetim biçimi olması, onun, eşit yurttaşlık idesinin çoğunluk ilkesine bağlandığı en iyi yönetim biçimi olarak benimsenmiş olmasına bağlanabilir. Ne var ki demokrasinin eşit yurttaşlık idesinin çoğunluğun egemenliği tarafından aşındırılıyor olması demokrasilere içkin önemli bir çelişkiyi ortaya çıkarmaktadır. Bu çelişki eşit yurttaşlık hakkı ve bu hakkın tercihe dönüştürülmesi sırasında ortaya çıkan çoğunluğun azınlık üzerindeki “zarar”ıdır. Modern demokrasilerde halk egemenliği birincildir. Bu, halkın kendisini, yöntem farklılıkları olsa da, yönetme erkini elinde bulundurması anlamına

gelir. Dile getirilen “zarar” da bu erkin kullanılması sonucunda ortaya çıkan çoğunluk ve azınlık arasındaki fark ilişkisinde ortaya çıkar. Dolayısıyla, demokrasiler, bir yandan çoğunluğun yönetimi olarak takdir görürken, öte yandan çoğunluğun azınlık üzerindeki tahakkümü olarak eleştiri alırlar (Abrams, 2022, ss. 73-86).

Eleştirinin ana nedenlerinden biri, halk egemenliğinin gereği olan eşit yurttaşlık hakkının oy kullanma aracılığıyla bir “tercih”e dönüştürülmesi noktasında ortaya çıkmaktadır. Atina demokrasisinin de en önemli sorunlarından olan, çoğunluğun halkın tamamı için en iyi ve doğru kararı verme yetkinliğine sahip olup olmadığı tartışması günümüzün de önemli bir sorunu olarak varlığını sürdürmektedir. Bu sorun şu soruda somutlaşmaktadır: Çoğunluğun kararlarının uygulandığı bir yönetim biçiminde tüm yurttaşlar için makul olan en iyi sonuç nasıl ortaya çıkar? Bu soru bağlamında, çoğunluğun, çoğunluk için doğru kararları veremeyeceği fikrini savunan Antik Yunan filozofları, demokrasiyi eleştirmiş ve kullanışsız bir yönetim biçimi olarak görmüşlerdir. Modern döneme gelindiğinde, eşit yurttaşlık düşüncesinin önem kazanmasıyla birlikte, toplumda belli bir kesimin ayrıcalıklı olduğu düşüncesi aşınmaya uğramış ve her bir yurttaşın eşit haklara sahip olması gerektiği fikri yaygınlaşmıştır. Demokratik sistemler, bu anlamda önem kazanmaya başlamış ve yurttaşların kendisini yönetecek kişiyi belirlemesini sağlayan oy kullanma hakkı eşit yurttaşlık idesine bağlanmıştı.

Eşit oy hakkı demokratik sistemlerin eşitlik ve çoğulculuk ilkesinin temelini oluşturur ve bu hakkın seçmen tercihinine dönüşmesi aynı eşitlik ilkesine bağlı olarak devam eder. Demokrasi’nin en önemli tartışma konularından biri olan “yetkinlik” sorunu da bu noktada başlar. Yetkinlik herhangi bir “x” kişinin sahip olduğu bilgiyi “y” işinde olması gerektiği gibi kullanabilmesi anlamına gelir. Daha açık deyişle, yetkinlik “bilgi”ye sahip olma ve onun beceri aracılığıyla pratiğe dönüştürülebilmesi demektir. Örneğin doktorluk yapabilmek için o mesleği yapabilecek yetkinliğe (‘bilgi’ye) sahip olduğunun kanıtlanması gerekir. Benzer şekilde öğretmenlik, mühendislik, bankacılık gibi mesleklerde de aynı durum geçerlidir. Dolayısıyla, x’in y işini yapabilecek bilgiye sahip olması zorunlu koşulunu taşıması ve o bilgiyi kullanabilecek yeterli beceriye sahip olması gerekir $[R(x) \rightarrow (P(x) \wedge Q(x))]$. Bilgi ve beceri arasındaki bu ilişki seçmen ve tercih ilişkisi

söz konusu olduğunda bir meslek sahibi olunması aşamasında yürürlükte olan herkesi bağlayıcı eşitlik ilkesi bozulmaktadır. Daha açık deyişle, yurttaşlık bağının eşit olarak dağıttığı oy hakkı tercihe dönüştürüldüğünde ve yönetime katılma hakkının temel bileşeni olarak kullanıldığında hem teorik hem de pratik bakımdan bilgi ve beceri arasındaki zorunluluk ilişkisi göz ardı edilmekte, herhangi bir ölçüt belirlenmemekte bu durum da pek çok sorunu beraberinde getirmektedir. Oy hakkına bağlı olarak ortaya çıkan yönetsel sorunların çözümüne yönelik görüşlerin bir kısmı çözümü herkesin oy kullanmadığı, sadece belirli yetkinliklere sahip kişilerin oy kullanabildiği bir sistem arayışına girmişlerdir. Monarşi, oligarşi, aristokrasi gibi yönetim biçimlerinin dışında onlara alternatif olarak ortaya çıkan ve yetkinliğe vurgu yapan epistokrasi bunlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Epistokrasi,² her yurttaşın oy kullanma hakkına sahip olduğunu ancak bu hakkın kullanılabilmesi için yurttaşların belli ölçütleri sağlaması gerektiğini savunur. Bu görüşe göre doğru kararları ancak yetkin yurttaşlar alabilir. Yetkinlik dışındaki ölçütlere göre karar alındığı durumlarda doğru kararlar ya tesadüfen alınmış olur ya da doğru insanlar bile isteye yanlış karar almış olurlar. Epistokrasi, bu anlamda toplumun refahı için en uygun olan kararın en yetkin yurttaşlar tarafından alınması gerektiğini ileri sürer. Bu çerçevede, epistokratik yönetimlerde kimlerin oy hakkına sahip olması gerektiği ve oy hakkına sahip olmanın hangi ölçütlere göre belirleneceği önemli bir tartışma konusu olarak karşımıza çıkar. Bu çalışmada, oy kullanma hakkının eşitlik ilkesine bağlandığı demokratik sistemlerdeki sonuçları epistokratik yönetim modellerindeki karşılıklarıyla birlikte incelenmektedir. Bu bağlamda, epistokrasilerde oy kullanma yeterliliği için gereken nitelikler ile bu niteliklerin yeterliliği çalışmanın kapsamını ve odak noktasını oluşturmaktadır. Söz konusu tartışma çalışmanın ilerleyen bölümlerinde kapsamlı bir biçimde ele alınacak ve epistokratik yönetimlerin, demokrasinin eşitlik ilkesine dayanan çoğunluk kararının yine çoğunluğun “zarar”ına neden olduğu gerekçesiyle, demokratik yönetimlerle

² Epistokrasi kavramı, çok genel anlamıyla, “bilgi sahibi olanların yönetimi (rule of knowers)” ya da “bilgi temelli yönetim (knowledge-based rule)” anlamına gelir. Bu çalışmada, bu kavram, yönetimde kimlerin olması gerektiği tartışmasını da içerecek biçimde, bilgi sahibi olan seçmenleri vurgulamaktadır. Çalışmanın ilerleyen kısmında bu kavrama daha ayrıntılı olarak değinilmektedir.

kıyaslandığında daha fazla gerekçelendirilebilir ve tercih edilebilir rasyonel sonuçlar ortaya çıkarabileceği gösterilmeye çalışılacaktır. Daha açık deyişle, bu çalışmada, demokrasinin eşitlik ve çoğulculuk idelerinden kaynaklanan epistemik sorunlar incelenecek, demokrasi–epistokrazi tartışması oy hakkı, yetkinlik ve siyasal meşruiyet bağlamında incelenecek, demokrasi–epistokrazi arasındaki tartışma, tarihsel betimlemeye girmeden, Condorcet’in Jüri Teoremi’nin epistemik imkânları tartışmaya dâhil edilerek kavramsal–normatif analiz yoluyla çözümlenecek ve normatif bir yönetim modeli olarak epistokrazi savunusu yapılmaya çalışılacaktır.

Demokratik Yönetimlerin Özellikleri

Halk, ahalî anlamlarına gelen demos, (*δημος*) ve egemen, muktedir anlamlarına gelen kratos (*κράτος*) kelimelerinin bir araya getirilmesiyle türetilen demokrasi kavramı, benzer anlamıyla günümüzde de kullanılmaya devam etmektedir (Ortolang, 2012). Demokrasinin, uygulama çeşitliliği ve yöntemi açısından, pek çok farklı modeli vardır. Ancak, her ne kadar farklı uygulama çeşitliliğine ve uygulama yöntemlerine sahip olsa da, özünde demokrasi, temelde çoğunluğun kararının kabul edildiği ve azınlığın haklarının korunduğu bir yönetim biçimi olarak tanımlanabilir. Bu tanımdan hareketle, demokrasi, aktif katılımın olması, eşit oy hakkının bulunması, oy verecek seçmenlerin bilgilendirilmesi ve her bireyin temel yaşam haklarına sahip olabilmesi özelliklerini içinde barındıran bütüncül bir sistem (A. Dahl vd., 2024) olarak görülebilir.

Demokrasiye dair tartışmaların kökeni Antik Yunana kadar götürülebilir. Platon ve Aristoteles’in eserlerinde demokratik yönetimlerle ilgili düşüncelerini bulmak mümkündür. Her ikisi için de demokrasi, çoğunlukla tercih edilmeyen ve “ayak takımının yönetim sistemi” olarak adlandırılmaktaydı. Platon’a göre devlet yönetiminde herkesin söz sahibi olması, devletin bütünlüğünün sağlanabilmesi ve korunabilmesi gerekçesiyle, savunulabilir bir görüş değildir. Çünkü, ona göre, yönetimde ancak devlet yönetimi hakkında bilgisi olan, bu konuda tecrübe sahibi bir kişinin bulunması gerekir. *Devlet* adlı eserinin V. bölümünde Glaukon ile en iyi devlet yönetiminin ne olması gerektiği konusunda yaptığı tartışmada ileri sürdüğü filozof-kralın ülkeyi yönetmesi gerektiği düşüncesi Platon için ideal devlet yönetiminin temelini oluşturmaktaydı (Platon, 2018, s. 182-473d). Aristoteles de, *Politika* adlı eserinin özellikle 6. kitabında, herkesin yönetime

katıldığı demokratik yönetim şeklinin kabul edilebilir bir fikir olmadığını dile getirir. Bununla birlikte, Platon'un öne sürdüğü gibi en tecrübeli kişinin filozof-kral olarak ülkeyi yönetmesi de en iyi fikir değildir. Çünkü Aristoteles'e göre, ortalama bir çoğunluğun yönetimi, tecrübeli tek bir kişinin yönetiminden daha fazla tercih edilebilir (Aristoteles, 1975, ss. 179-194).

Bir devlet yönetimi biçimi olarak eleştiri konusu yapılan demokrasi ve buna bağlı olarak eşit yurttaşlığa dayalı yönetim biçimleri bugün neden önemlidir? Bu sorunun yanıtı bütün insanların eşit olup olmadığı düşüncesinin kabul edilebilir olup olmadığı tartışmasında yatmaktadır. Tarihsel olarak, antik Yunan döneminde de bu düşünce kabul görmemekteydi ve insanlar soylular ve köleler gibi sınıflara ayrılıyordu. Fransız Devrimi sonrasında gelişmeler neticesinde, eşitlik ilkesinin önem kazanması ve sonrasında köleliğin kaldırılmasıyla birlikte bütün insanların eşit olduğu düşüncesi yaygınlaşmaya başladı. Bütün insanların eşit olduğu bir düzende herkesin eşit haklara sahip olması ve ülke yönetiminde eşit söz hakkının olması da bu süreçle beraber kabul görmeye başladı. Yukarıda dile getirilen soru bağlamında, demokrasinin, tarihsel olarak, bir yönetim biçimi olarak kabul görmesinin en önemli nedenlerinin bu tarihi gelişmeler ve olaylar (Christian & Bajaj, 2024) olduğu görüşü yaygındır.

Siyaset ve devlet yönetimi, bilgi ve ahlaki değerler olmak üzere iki temel boyutta inceleme konusu haline getirilir. Bir yönetim biçiminin belirlenmesinde ölçütler, ya bilgiye dayandırılır ya ahlaki değerlerle sınırlandırılır ya da bu iki unsurun dengeli bir şekilde bir araya getirilmesiyle oluşturulur. Demokrasi bağlamında da benzer bir tartışma "demokrasi epistemolojik bir kavram mıdır, yoksa ahlaki değerleri içeren bir kavram mıdır?" sorusu üzerinden yürütülmektedir. Bu soru, demokrasinin ve genel olarak siyaset felsefesinin doğasını dönüştüren temel bir tartışmadır (Estlund, 2007, ss. 98-117). Demokrasi, bu tartışmalar bağlamında, prosedüralizm ve araçsalcılık olarak iki yaklaşımla ele alınabilir: Prosedüralizm, bireylerin haklarını, kararların sonuçlarından bağımsız olarak kullanabilmesine odaklanır. Rousseau, çoğunluğun iradesinin, ortaya çıkaracağı sonuçların yine aynı çoğunluğun yararına ya da zararına olup olmadığı tartışmasına girmeksizin, katılımı ön plana çıkardığı bir çoğunluk savunusu yapar (Rousseau, 2009). Benzer şekilde Estlund da demokrasiyi karar alma yetkisinin yurttaşlara kolektif olarak dağıtıldığı bir siyasal düzen olarak tanımlar ve demokrasi dışı

yönetim biçimlerinin daha iyi sonuçlar üretebileceği yönündeki iddiaları reddeder. (Estlund, 2007, ss. 159-160). Buna karşılık, araçsalcılık, demokrasinin meşruiyetini sonuç odaklı bir perspektifle değerlendirir. Örneğin, Locke'a göre, bireyin rızası olmadan hiçbir otorite meşru sayılamaz, demokratik sistemlerde çoğunluğun kararı, azınlık tarafından da kabul edilen bir otorite oluşturur (Locke, 2004).

Yukarıda örneği verilen demokrasiye ilişkin iki farklı bakış açısının ortak özelliği, demokrasiyi değer olarak görmeleridir. Bu yaklaşımlar bağlamında bir seçimde, kararın karar olarak bir öneminin olduğu ya da olmadığı dikkate alınmaksızın, kararın nasıl alındığına dair yöntem irdelendiğinde, yetkinliğe dayalı bir durumdan söz etmenin olanaklı olmadığı görülebilir. Bir başka deyişle, her iki yaklaşım dikkate alındığında bilgiye dayalı yetkinliğe dair herhangi bir atıfta bulunulmadığı görülebilir. Ancak siyaset ve yönetim gibi yurttaşların ve toplumların refahını doğrudan etkileyecek alanlarda bilgiye dayalı yetkinlik göz ardı edilemeyecek bir öneme sahiptir. Bununla birlikte, bir seçimde çoğunluğun tercih ettiği adayın hangi kısıtlara göre tercih edildiği de önemli bir husustur. Salt eşitlik düşüncesine bağlı demokrasi anlayışındaki bu sorunu, Estlund, epistemik prosedüralizm kavramı ile göstermeye çalışır ve prosedürel süreçlerin de epistemik temellere dayanması gerektiği düşüncesini ileri sürer. Buna göre, demokratik yönetimlerde yasalar, doğru olarak kabul edileni yapmak için vardır. Ancak doğruluk yasaların tek ölçütü ve en önemli etkeni değildir. Yasalar, önce bir değere sahip, sonrasında doğru olmalıdır. Çünkü belirli bir değer üzerinden ortaya çıkan bir yasa doğru olmasa dahi, sonradan düzeltilebilir olması nedeniyle, toplumda bir erozyona neden olmayacaktır. Dolayısıyla hiçbir değere sahip olmadan politik anlamda kabul edilebilecek bir doğrunun varlığından tek başına söz etmek mümkün değildir. Politik alanda verilmiş doğru bir karar elbette önemlidir fakat bilgi ile karşılaştırıldığında ikinci plandadır (Estlund, 2007, ss. 98-116).

Demokratik yönetimlerde, yurttaşlar, yönetime katılma iradelerini oy kullanma hakkı üzerinden tercihe dönüştürürler. Tüm yurttaşların oy kullanma hakkına sahip olduğu bu sistemde çoğunluğun tercihi sonucu belirlenir. Bu durum, oy kullanma hakkının, seçmen tercihinin nasıl dönüştüğü ile ilgili tartışmaları gündeme getirir. Demokrasi ile yönetilen bir devlette, seçimler sırasında oldukça fazla sayıda oy kullanılır ve buna bağlı olarak

tercihte bulunulur. Böylesine büyük bir katılımın olduğu bir seçimde toplumun kendisi açısından en doğru kararı alması ne kadar olanaklıdır? Bu soru, demokratik eşitlik ilkesine dayalı demokrasilerin en önemli tartışma konularından birini oluşturur. Bu tartışmalar, bu soruya en makul yanıtın bulunabilmesi amacıyla *Condorcet'in Jüri Teoremi*³ üzerinden yürütülür. Bu teorem, çok katımlı bir seçimde yurttaşların oy dağılımını göstermede yardımcı olur ve demokratik yönetimin matematiksel temellerini inceler. Buna göre, bir seçim sırasında, seçime katılan bütün seçmenlerin rastgele bir şekilde oy verdiği varsayılacak olursa, bu seçmenlerin belli bir kısmı doğru tercih yapmış, bir kısmı da yanlış tercih yapmış olacaktır. İstatistiksel olarak incelendiğinde seçmenlerin hemen hemen yarısının doğru tercihi yapmış olduğu görülecektir. Bu durumda, oy kullanan kişi sayısı ne kadar fazla olursa, standarttan sapma oranı o kadar düşecek ve aslında seçimde verilmesi gereken doğru karara en yakın sonuç verilmiş olacaktır. Dolayısıyla, bu teorem, demokrasilerde seçime katılım sonuçların tutarlılığı bakımından önemli bir işlev görür.

Seçim süreçlerinde seçmenlerin tamamen rastgele oy kullanmadığı açıktır. Seçmenlerin içinde bulundukları kişisel ve sosyal koşullar belirleyici bir rol oynar. Bu durumun demokratik açıdan temel avantajı, benzer toplumsal sorunlarla karşılaşan yurttaşların ortak oy tercihleriyle bu sorunları çözümlemeye yönelik kolektif bir çaba sergileyebilmeleridir. Eğer ilgili sorun için makul bir çözümü hayata geçirebilecek çoğunluk sağlarsa istenen sonuç elde edilebilir. Ancak, seçim süreçlerinde tek bir ölçüt bulunmadığından, seçmen tercihlerini şekillendiren faktörlerin analizi de kritik önemdedir.

Kulachai, Lerdtomornsakul ve Homyamyen (2023) seçmenlerin oy kullanma tercihlerini etkileyen unsurları seçmen ve adaylar üzerinden değerlendirmişlerdir. Seçmenlerin kendi kararlarına bağlı olarak belirledikleri oy kullanma tercihlerini de bireysel ve sosyo-kültürel olarak ikiye ayırmak mümkündür. Maddi refah, yaş, cinsiyet, eğitim, siyasi ideoloji, duygusal zeka, sağlık sorunları, çevre duyarlılığı gibi ölçütler bireyin kendisine ait değişkenleri oluşturur.⁴ Buna göre bireylerin sadece

³ Condorcet'in Jüri Teoremi, ele aldığımız tartışma ve ileri sürdüğümüz görüşü temellendirme bağlamında önemli yere sahiptir. Bu yüzden bu teoreme detaylı olarak değinilecektir.

⁴ Oy kullanmayı etkileyen unsurlar bu çalışmanın tartıştığı ana konuyu oluşturmadığı için tek tek ele alınmamıştır.

kendi sahip oldukları değerlerden yola çıkarak oy kullanma tercihinde bulunması mümkündür. Oy kullanma sürecini etkileyen diğer unsurlar da sosyo-kültürel unsurlardır. Bunlar sosyal kimlik, ırk, din, medya/sosyal medya etkisi olarak gruplandırılabilir. Bu unsurlar seçmenlerin tercihlerini kitle halinde etkileyebilen unsurlardır. Seçmen tercihleri, adayların özelliklerinden de etkilenebilir. Burada tek taraflı bir durum söz konusu olmadığı için, oy kullanma hakkına sahip hemen her seçmen seçime giren adayları dikkate alacaktır. Buna göre seçmen tercihlerini etkileyebilecek aday unsurları parti kimliği, adayın karakteri, politik görüşü, seçim kampanyası ve ekonomik koşullar olarak gruplandırılır (Kulachai vd., 2023, ss. 1-13). Demokratik seçimlerde oy kullanma hakkına sahip olan kişilerin etkilenebileceği pek çok değişkenin bulunması, seçmenlerin büyük bir çoğunluğunun rastgele oy kullanamayacağının en önemli göstergesidir. Dile getirilen faktörler seçmen tercihinin etkileme potansiyeli taşımaktadır. O halde, bu kadar farklı değişkenin etkisi altında doğru tercihi yapmak mümkün müdür? Eğer bir doğru tercih varsa çoğunluğun bu doğru tercihi yapabileceğine güvenilebilir mi? Yoksa çoğunluğun tercihinin, sonuçtan bağımsız olarak, doğru mu kabul etmek gerekir? soruları eşit oy hakkına sahip olma, tercihte bulunma yetkinliğine sahip olma ya da olmama ve çoğunluğun verdiği kararın toplumun tamamının refahı için en iyi karar olup olmadığı tartışmalarını kaçınılmaz kılıyor.

Demokratik sistemlerde oy kullanma hakkına ilişkin temel tartışmalardan biri, doğru seçmen tercihlerinin çoğunluk tarafından sağlanıp sağlanamayacağı tartışmasıdır. Sayısal veriler, pek çok seçim ve referandumda doğru tercihlerin oluşmadığını ortaya koymaktadır. Bu nedenle, oy kullanma hakkının seçmen tercihlerinde doğru sonuçlara ulaşmasını sağlamak amacıyla çok sayıda çalışma yürütülmektedir.⁵ En önemli çalışmalardan biri Jason Brennan tarafından yürütülen yanlış seçmen tercihlerini sınıflandırma çalışmasıdır (Brennan, 2012). Yanlış seçmen tercihiyle vurgulanmak istenen şey, belirli bir kişi ya da partiye oy vermemiş olmak değil, oy kullanma hakkının sağladığı tercihte bulunma

⁵ Örneğin İngiltere’de 2016 yılında yapılan Brexit referandumunda, Avrupa Birliği’nden ayrılmanın ülke açısından daha olumsuz sonuçları olacağı ekonomik ölçütlerle gösterilmişti. Bu konuyla ilgili ayrıntılı tartışmalar için bakınız. (Campos, N. F., & Coricelli, F. (Eds.). (2017). *The economics of UK-EU relations: from the treaty of Rome to the vote for Brexit*. Palgrave Macmillan.)

kararının yeterli gerekçelendirmeye sahip olup olmamasıdır. Bu bağlamda, tercihte bulunmak epistemik bir eylemdir ve rasyonel olarak gerekçelendirilmiş olmalıdır. Gerekçelendirme ölçütünü sağlayamamış olması nedeniyle telafisi de mümkün olmayan kötü tercihte bulunma davranışı sadece oy hakkını kullanan kişiye değil toplumun geneline de zarar veren bir davranıştır. Bir seçmen, tercihte bulunurken, kendini düşündüğü kadar içinde yaşadığı toplumu da düşünmelidir. Dolayısıyla toplumun genelinin yararına olacak tercihi yapmak, oy hakkını kullanma bağlamında, en temel düşünme ve davranış biçimi olmalıdır. Oy kullanacak bir kişi, tercihte bulunurken bu ayrımı gözetemiyorsa bu hakkını kötüye kullanmış ve buna bağlı olarak yaptığı tercih de kötü bir tercih olacaktır. Rastgele oy kullanmak da kötü tercihe bir örnektir ve tüm yurttaşların rastgele oy kullandığı bir sistemin en iyi sonucu vermesi imkansızdır.

İkinci olarak, seçmenin tamamen kendi çıkarını düşünerek oy kullanması kötü tercihte bulunma anlamına gelir. Seçmenler tercihlerini, haklarını kullanırken elbette kendi çıkarlarını düşünürler ancak toplumun genel refahı açısından bireylerin sadece kendi çıkarını düşünmesi büyük bir karmaşaya yol açma ihtimali taşır. Bu durumda toplum için tercih edilir olanı ön planda tutmak bir seçmen için öncelik olmalıdır. Bir diğer kötü oylama örneği de gerekçelendirilmemiş inançlarla tercihte bulunmadır. Dini inançlar da doğru gerekçelendirilmediği sürece bu kapsama girebilir.⁶ Örneğin bir seçmenin, dini inancına göre, doğaüstü varlıkların var olduğuna ilişkin bir inancı olsun, fakat bu seçmen bunların varlığına dair herhangi bir kanıt sunamamaktadır. Buna rağmen bir seçimde oy kullanırken tercihini bu inanca göre yapması durumunda kötü bir tercihte bulunmuş olacaktır. Çünkü inandığı şeye neden inandığı konusunda bir gerekçelendirmesi bulunmamaktadır.

Kötü tercihte bulunmaya bir diğer örnek de, gereksiz risk alınarak kullanılmış oydur. Beş adaylı bir seçimde tercihte bulunulması gerekiyor ve bu adaylardan üçünün en doğru tercih olmadığı biliniyor, kalan iki adaydan birinin en doğru tercih olduğu hakkında herkes hemfikir ancak beşinci aday hakkında hiç kimse hiçbir şey bilmiyor olsun. Böyle bir durumda tercih yapılabilecek bir seçenek varken belki daha iyisi olur diye hiç

⁶ Burada insanların oy kullanırken dini inançlarını düşünmeleri kötüdür iddiası değil, gerekçelendirme üzerine bir tartışma dile getirilmektedir.

tanınmayan bir adayı tercih etmek gereksiz bir risk olacaktır. Burada beşinci adayın kendisinde bir problem olmamakla birlikte, oy kullanan seçmenin tercihte bulunurken nispeten daha garanti olanı tercih etmesi beklenir (Brennan, 2012, ss. 78-82).

Kötü tercihte bulunmayla ilgili örnekler arttırılabilir. Sayıca büyük bir seçmen kitlesinin oy kullandığı bir seçimde herkesin en doğru oylamayı yapmasını beklemek mümkün görünmemektedir. Bu noktaya kadar dile getirilen görüşler bağlamında, demokrasi, en geniş anlamıyla, her bireyin seçmen tercihlerinde bulunma hakkının olduğu ama diğer insanların da aynı tercihte bulunmalarının beklendiği bir sistem gibi görünüyor. Demokrasinin, oy kullanma hakkına dayalı eşitlik ilkesinin doğru tercihlere bulunulması konusunda çeşitli sorunlara yol açtığı gerekçesiyle, terk edilmesi gereken bir sistem olduğu görüşü sıklıkla dile getirilmektedir. Bu bağlamda, oy kullanma hakkının doğru seçmen tercihlerine dönüştürülmesi amacıyla önerilebilecek alternatif modeller kritik öneme sahiptir. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde dile getirilen sorunları en aza indirgeyecek alternatif bir seçim paradigması ileri sürülecek ve bu paradigma Condorcet'in Jüri Teoremi üzerinden temellendirilmeye çalışılacaktır.

Condorcet'in Jüri Teoremi

Nicholas de Condorcet (1743-1794), Fransız filozof ve matematikçidir. Yaşadığı dönemdeki en bilinen olay Fransız İhtilali'dir ve Condorcet bu ihtilalde önemli roller üstlenmiştir. Düşün dünyasının gelişiminde Rousseau'nun etkileri görülen Condorcet, anayasal eşitlik fikrini ve demokrasiyi savunmaktaydı. Bir yönetim biçimi olarak demokrasiyi temellendirmek amacıyla kendi adıyla anılan jüri teoremini geliştirmiştir. Condorcet matematiksel olarak ispatladığı jüri teoreminde, tercihte bulunma bağlamında, eşit ve çok sayıda katılımın toplumu en doğru sonuca götüreceğini ileri sürer. Condorcet'in Jüri Teoremi, rastgele bir seçim yapacak olan bir çoğunluğun doğru tercihi yapma ihtimali üzerinden varsayımda bulunur. Eğer seçmenlerin çoğunluğunun doğru tercihi yapma olasılığı 0,5'ten büyük ise, seçime katılacak seçmen sayısını arttırmak doğru sonuca ulaşılmasını sağlayacaktır. Buna göre, tamamen rastgelelik ele alındığında seçmenlerin doğru kararı verme olasılığı 0,5'e yakın olacak ve muhtemelen standarttan sapma sayesinde daha yüksek olacaktır. Bu

durumda seçime daha çok seçmen katıldığında insanlar doğru tercihte bulunma şansını arttıracaklardır (Dietrich & Spiekermann, 2023, 603-655).

Condorcet'in Jüri Teoremi, üç varsayıma dayanmaktadır. Bunlar, yeterlilik, bağımsızlık ve dürüstlüktür. Yeterlilik varsayımına göre, oy kullanacak olan birey, siyasi bir karar verme yeterliliğine hali hazırda sahiptir. Bu yeterlilik için herhangi bir koşul gerekmemektedir. Çünkü zaten aktif olarak hayatın içindedir ve çevresindeki problemlerin farkındadır. Bu nedenle, bireyin doğru karar verme noktasında yeterli olduğu veya yeterli olmak için elinden geleni yaptığı varsayılır. İkinci varsayım olan bağımsızlık fikrine göre, oy kullanacak olan bütün bireyler bağımsız olarak düşünür ve karar verir. Buna göre herhangi bir bireyin tercihte bulunurken diğer seçmenlerle olan diyalogu veya karar aşamasındaki etki unsurları bağımsızdır. Başka bir deyişle, oy kullanacak seçmenlerin birbirlerini etkilediklerini söylemek mümkün değildir. Dolayısıyla, oy kullanan bir bireyin tercihte bulunurken tek başına karar almış olduğu varsayılır. Bu varsayım genel anlamda olasılıksal bağımsızlığı da ifade eder. Üçüncü olarak dürüstlük varsayımı gelir. Buna göre bir seçmen, oy kullanırken tek bir amacı vardır: kendi veya toplum için doğru kararı vermek. Bu noktada seçmenin bilerek yanlış tercihte bulunmadığı varsayılır. Bu varsayımlar, doğru sonuca matematiksel olarak ulaşma çabası güdüldüğü olması gerekçesiyle herkesin amaca ve kurallara uygun olarak hareket etmesi gerektiği düşüncesinden türetilir (Goodin & Spiekermann, 2018, ss. 17-19).

Condorcet'in Jüri Teoremi'nde doğru olasılığın hesabının yapabilmesinin temelinde iki tercihin olduğu (doğru/yanlış, evet/hayır, iyi/kötü), tercih yapanların herhangi bir koşuldan etkilenmediği (hem olasılıksal hem de çevresel koşullardan) ve herkesin doğru tercih yapma odaklı hareket etmesi fikri vardır. Tüm bu bileşenlerin sorunsuz olduğu kabul edildiğinde bu teoremin en iyi sonucu vereceği iddia edilebilir. Bu teoremin açıklarını da bu bileşenler oluşturmaktadır. Condorcet'in Jüri Teoremine göre, iki seçenektan birini tercih etmek söz konusudur ancak seçimlerde genellikle çok sayıda aday vardır ve içlerinden bir seçim yapılması gerekir. Bu durumda bu teorem geçersiz olmasa dahi oldukça zor bir hesaplama gerektirir. Ayrıca, kaç adayın olduğundan bağımsız olarak, doğru seçenek sayısı da birden fazla olabilir. Örneğin üç adaylı bir seçimde

ilk iki tercihin iyi, üçüncü tercihin kötü olduğu varsayılabilir. Bu durumda, Condorcet'in Jüri Teoremi'nin önerebileceği çok fazla seçenek bulunmamakta ve tercihlerdeki seçenek artışına bağlı olarak, teorem kendisini işlevsiz hale getirme potansiyeli taşımaktadır (Goodin & Spieckermann, 2018, ss. 44-45).

Bireylerin herhangi bir ölçüte bağlı olmadan tercih yapması durumu da tartışmalı bir konudur. İnsanların kendi tercihleri ile oy haklarını kullandıkları düşünülür. Ancak grup aidiyeti ile hareket etmek veya belli bir kişinin yönlendirmesiyle oy kullanmak da seçim sürecinin bir parçasıdır. Estlund bu durumu örneklendirmek için mutlaka siyasi bir seçimin olması gerektiğini söyler. Örneğin bir bireyin belli bir oluşum bünyesinde ya da grup aidiyetiyle hareket ettiğini varsayalım. Böyle bir durumda, o bireyin tercihte bulunması ya da bulunmamasından bağımsız olarak, grubun doğru tercihi yapması sayesinde o bireyin de doğru olanı yapmış sayılması söz konusu olabilir. Örneğin bir şirketin tanıtım departmanı ile mali departmanı arasındaki bir tartışmada, tanıtım departmanının reklam giderlerinin arttırılması gerektiğini savunduğunu ve daha çok tanıtımın daha çok kâr getireceğini düşünüyor olmasına karşılık, mali departmanın bütçe planlaması için bu giderin azaltılması gerektiği düşüncesini savunduğu durumu ele alalım. Böyle bir senaryoda, tanıtım departmanında çalışan bir kişi şirketin mali durumu için giderin azaltılması gerektiğini düşünse de departmanda alınan karar doğrultusunda hareket edip şirkete daha çok kazandıracak tercihi yapmış olabilecektir. Yani içinde bulunduğu grubun koşulu aracılığıyla birey de doğru tercihi yapmış olacaktır. Bir diğer örnek üzerinden inceleyelim. Bir dini liderin ya da kanaat önderinin takipçisi olan bir kişi, lideri ne derse onu doğru kabul edecektir. Birey kendisi doğru olduğunu düşündüğü şeyi lideri yapma dediği için yapmazsa yanlış sonuca ulaşacak veya tam tersi durumda kendisinin yanlış düşündüğü bir şeyi sadece lideri başka türlü dile getirdiği için doğru tercihte bulunmuş olabilecektir. Bu örnekler kapsamında düşünüldüğünde bir tercihin tamamen bağımsız olarak alınmış bir kararın sonucu olduğundan söz etmek olanaklı görünmemektedir. Bu nedenle, tercihte bulunulurken ihtimallerin belirli koşullar dahilinde hesaplanması gerekir. Fakat Condorcet'in Jüri Teoremi'nde her olasılık bağımsız olarak hesaplanır ve koşullu olasılıklar dışarıda bırakılır (Estlund, 2007, s. 226).

Condorcet'in Jüri Teoremi, matematiksel bir ispata ulaşabilmek için çok fazla varsayımı kabul etmek durumunda kalmıştır. Bu varsayımlar sistemin temelindeki sorunları oluşturur. Yukarıda verilen varsayımsal akıl yürütmeler teoremin sorunlarının örnekleridir. Bu ve buna benzer sorunlar nedeniyle Condorcet'in Jüri Teoremi'nin tam anlamıyla bir demokrasi savunusu olup olamayacağı tartışmalıdır. Çünkü teoremin, varsayımları olduğu gibi kabul edilse dahi, çoğunluğun her zaman doğru kararı vereceğini ve ne kadar seçmen olursa o kadar iyi olacağını tam anlamıyla ispatladığını söylemek güçtür. Goodin ve Spiekermann'ın kasabanın en zekisini yenmek ve kasabanın en zekilerini yenmek başlıklarında verdiği örneklerde, doğru tercihi yapma ihtimali oldukça yüksek olan zeki bir bireyin veya grubun daha düşük ihtimalle bu kararı alabilecek bir çoğunluk tarafından alt edilebileceği gösterilir (2018). Bir seçimde ne kadar çok katılımcı olursa, bu zeki bireyin ve grubun oyunun değeri o kadar düşecektir ve doğru tercihten sapma ihtimali de o ölçüde artacaktır. Bu nedenle, Condorcet'in Jüri Teoremi'nde oy kullanan kişi sayısının artması her zaman doğru sonuca ulaşılmasını sağlamayacaktır. Tüm bu kısıtlılıklar, her ne kadar teorem aksi durumların ispatını verse de, farklı seçim sistemlerinin kullanılabileceğini doğrular konumdadır. Böyle bir çabayı Brennan'ın bu teoremi geliştirme arayışında görebiliriz.

Brennan'ın, Condorcet'in Jüri Teoremi'nde rastgele oy kullanmanın tercih edilir bir durum olarak görülmesine yönelik eleştirisi bu tarz bir oy kullanmanın bilişsel bir eylem olarak görülmemiş ve doğru tercihin istendik bir şekilde yapılmamış olması noktasında ortaya çıkar. Manipüle edilmiş veya kura çekerek oy kullanmış birinin tercihinin doğru sonucu bir kez göstermiş olması o tercihin o sonucu her zaman doğuracağı anlamına gelmez. Bu gerekçelerle, bilişsel bir temele dayanmayan ve istendik tercihin belirsiz olduğu oy kullanma durumlarında kişilerin doğru tercihi yapma ihtimalleri sanıldığı gibi 0,5'ten büyük olmayacaktır. Bu durumda Condorcet'in Jüri Teoremi tersine işleme potansiyeline sahiptir. Yanlış tercihte bulunma ihtimalinin yüksek olduğu bir senaryoda, seçmen sayısının artması, yanlış sonucun çıkma olasılığını da arttıracaktır. Bu nedenle, seçime ne kadar az kişi katılırsa doğru sonuca ulaşmak o kadar ihtimal dahilinde olur. Dolayısıyla, Condorcet'in teoremi sadece demokrasi fikrinin matematiksel temelini oluşturmakla kalmayıp, ona karşı olan başka

bir sistemin gerekçesi haline gelebilir (Brennan, 2011, ss. 55-62).

Condorcet'in Jüri Teoremi'nin, Mill'in çoklu oy düşüncesini desteklediğini de iddia etmek mümkündür. Mill'e göre, hukuki olarak tüm yurttaşların oy kullanma hakkı olmalı ancak, bilginin ödüllendirilmesi açısından, eğitilmiş olan kişilerin daha fazla oy hakkı olmalıdır. Çünkü devlet yönetimi konusunda yetkin olan bu kişiler doğru tercihte bulunma konusunda diğer bireylerden daha fazla yeteneğe sahiptirler. Bu durumda demokrasinin eşitlik ilkesi zedelenmiş gibi görünecek ancak doğru tercihte bulunma ihtimali artacaktır. Mill'in görüşleri Condorcet'in teoremine göre şöyle yorumlanabilir: Buna göre, hem tüm yurttaşların oy kullandığı bir sistem olacak hem de birden fazla oy kullanan eğitilmiş kişilerin oyuyla doğru tercihte bulunma ihtimali yüksek olan çok sayıda oyda artış olacaktır. Başka bir deyişle, doğru sonucu bulma ihtimali 0,5'in üstüne çıkma eğilimi gösterecek, bu durumda yüksek katılımı birlikte doğru tercihin yapılma olasılığı artacak ve Condorcet'in Jüri Teoremi'nin pozitif etkisini arttıran bir durum söz konusu olacaktır. Bu açıdan, bu Jüri teoreminin böyle bir sistemi demokrasiye göre daha fazla savunması gerektiği de rahatlıkla iddia edilebilir.

Condorcet'in Jüri Teoremi, teoreme karşı örnekler olsa da, temelde çoğulculuk prensibini ele alan bir görüş olarak ileri sürülmüştür. Bu teoreme göre çoğunluğun verdiği/vereceği kararlarda doğru sonuca ulaşma ihtimali oldukça yüksektir. Ancak ulaşılan sonuç, her ne kadar matematiksel olarak gerekçelendirilebilir bir teori olsa da her zaman istendik sonuçlara yol açmayabilir. Bu nedenle, Condorcet'in Jüri Teoremi'ni fazlasıyla gerçekdışı, ideal ve optimist olarak gören görüşler de vardır. Bunun yerine daha kapsamlı, daha fazla değişkeni içinde barındıran ve yanlışlanabilen bir sistem de tercih edilebilir. Bu nedenle, oy kullanma hakkının kullanılması durumu değerlendirilirken tek ölçütün temele alındığı sistemlerin hata verme ihtimalini dikkate almak tutarlı bir yaklaşım olacaktır (Landemore, 2021, s. 370).

Condorcet'in Jüri Teoremi'ni, bu teorem oy kullanma tercihinin kullanılması aşamasında farklı siyasi sistemlerin epistemolojik temelini oluşturması bakımından, farklı açılardan yorumlamak ve bu teoremin kapsamını genişletmek mümkündür. Bunun bilinen en iyi örneklerinden biri Bayes'çi yaklaşımdır. Bayes'çi epistemolojide bilginin olasılıksal bir

ifade olabileceği ileri sürülür. Bu yaklaşım doğrultusunda Condorcet'in Jüri Teoremi, oy kullanmanın birbirinden bağımsız olmayan oldukça fazla değişkene sahip olması gerekçesiyle, koşullu olasılıkların da hesaba katılabileceği modern bir sistem olarak yorumlanabilir. Bu varsayım uyarınca, bağımlı değişkenlerin denkleme katılabilmesi için koşullu olasılıkların da değerlendirilmesi gerekir. Bu kapsamda, Condorcet'in Jüri Teoremi'ne, koşullu olasılıkların da katıldığı Bayes'çi bir bakış açısıyla yaklaşmak mümkündür. Bu yaklaşımla birlikte hem farklı değişkenler bu teoremin kapsamına dahil edilebilir hem de tartışmalı bir konu olan rastgele oy kullanma durumunda değişiklik yapılabilir. Böylelikle teoremin içindeki değişkenler daha belirleyici olur, daha doğru hesaplamalar yapılabilir ve zayıf varsayımlardan kurtulma olasılıkları yüksek olabilir (Estlund, 2007, ss. 230-236).

Oy kullanma hakkı ve bu hakkın tercihe dönüştürülerek bir karar verilmesi tartışmalarında Condorcet'in Jüri Teoremi, yukarıda dile getirilen pek çok unsura bağlı olarak önemli bir yer tutar. Bu teorem demokrasi fikrinin epistemolojik gerekçelendirilmesi olarak görülür. Teoremin bu çalışma bağlamındaki önemi, teoremin sadece demokrasi savunusuna değil savunduğumuz epistokrasi fikrine de temel oluşturabilme kapasitesinden gelmektedir. Bu bağlamda, Brennan'ın kuramında yetkin olmayanların elenmesi, Mill'in çoklu oy kullanma ilkesi bu teoremin epistemik çerçevesini çizer ve savunduğumuz görüşü destekler niteliktedir. Bu nedenle, Condorcet'in Jüri Teoremi, sadece bir demokrasi gerekçelendirmesi değil, aynı zamanda bir epistokrasi gerekçelendirmesidir. Bu teoremin oy kullanma hakkı tartışmaları içinde bu kadar önemli olmasının nedeni dile getirilen gerekçelendirmeye imkan tanıyor olmasıdır.

Epistokrasi ve Doğru Seçmen Tercihi

Acil müdahale edilmesi gereken bir hasta için en iyi seçenek bir doktora başvurmaktır. Doktor hastaya nasıl bir tedavi uygulanacağı konusunda en yetkin uzmanlardan biridir. Müdahalede bulunacak en yetkin kişinin doktor olup olmadığı konusunu bir oylama ile kararlaştırmayı hiç kimse bir seçenek olarak öne sürmez. Başka bir ifadeyle, doktor dışındaki insanlara en iyi müdahalenin ne olması ve müdahaleyi kimin yapması gerektiğiyle ilgili sorular sorulması tercih edilmeyebilir. Benzer durumlara ilişkin

örnekler, hasta doktor ilişkisinde olduğu gibi, çoğaltılabilir. Öğretmen öğrenci ilişkisinde, öğretmen uzmanlık alanındaki yetkinliğini öğrencilerin (çoğunluğun) taleplerine göre değiştirmez. Bu iki örnekle kıyaslandığında, devlet ve toplum için en iyi yönetim biçiminin ne olması gerektiği sorusuna yanıt arandığında, demokrasinin eşitlik ilkesi gereği, herkesin oylamaya katılması gerektiği yönünde bir yanıtın öne çıktığı görülmektedir. Oysa, bir doktorun bir hastaya müdahale edebilmesi için çok uzun süre uzmanlık eğitimi alması, bir öğretmene bir sınıfın sorumluluğunun verilmesi için en az doktor kadar eğitim alması ve bu iki uzmanın onlarca sınavda başarılı olmaları gerekirken, sayıca, bir hastadan veya bir sınıftan daha fazla olan toplumun geleceğine ve refahına karar vermek söz konusu olduğunda, eşitlik ve reşit olma yeterli sayılmaktadır. Bu durum yetkinliğe dayalı bir konuda kimin karar vermesi gerektiği noktasında önemli soru işaretlerinin ortaya çıkmasının gerekçesini oluşturmaktadır. Bu soru işaretlerini gidermenin en gerekçelendirilebilir yolunun, politik konularda karar verme yetkisinin çoğunlukta değil toplumun refahı için en makul adımları atabilecek uzmanlarda olması ve bilgiye dayalı tercihlerin, sezgiye dayalı tercihlerle kıyaslandığında, daha fazla tercih edilebilir olması nedeniyle, epistokratik yönetim biçiminde olduğu dile getirilmiştir (Brennan, 2021, ss. 378-379)

Epistokrazi, bilgi anlamına gelen episteme (Yun. *ἐπιστήμη*) ve ege-men, muktedir anlamlarına gelen kratos (Yun. *κράτης*) kelimelerinin birleşiminden oluşur. Devletin veya aynı anlama gelecek şekilde toplumun uzmanlık bilgisine sahip olan kişiler tarafından yönetildiği yönetim biçimini temsil eder. Bu yönetim biçimine göre devlet yönetiminde söz sahibi olabilmek bazı ölçütlere sahip olmayı gerektirir. Antik Yunan'da Platon (2018) ve Aristoteles (1975), demokrasi karşıtlığını dile getirmişler, devlet yönetiminde bilgili olanın yönetimde olması gerektiğini savunmuşlardır. Bu filozoflara göre siyaset, devlet yönetimi, bilgi konusudur. Bu nedenle, bu alanda uzman olmayan birinin devlet yönetiminde söz sahibi olması gerektiği ya da gerekmediği tartışma konusu bile değildir. Platon ve Aristoteles'in, devlet yönetiminin sıradan insanların keyfi tercihlerine bırakılamayacağını, herkesin oy kullanarak bir tercihte bulunmasının makul olmayacağını dile getirmiş olmaları bu iki filozofun modern demokrasi tartışmalarına yol gösterici olmaları ve bu çalışmaya temel oluşturmaları bakımından son derece önemlidir.

Modern anlamda epistokrasi düşüncesi, demokrasiye içkin eşitlik düşüncesine uygun biçimde, tüm yurttaşların oy kullanma hakkına sahip olduğunu kabul eder. Dolayısıyla, bu anlayışta bir yurttaşın oy hakkını kullanabilmesine yönelik herhangi bir koşul ya da engel bulunmaz ve eşitlik ilkesinin ihlali söz konusu olmaz. Ancak epistokratik yönetim biçimlerinde bu hakkın fiilen kullanılabilmesi belirli ölçütlerin karşılanmasını zorunlu kılar. Söz konusu ölçütleri yerine getiremeyen yurttaşlar, oy kullanarak tercihte bulunma hakkını kullanamazlar. Başka bir deyişle, oy kullanma hakkı, koşulsuz bir yurttaşlık ayrıcalığı olmaktan ziyade, belirli niteliklerin karşılanmasıyla fiili bir seçmen tercihinə dönüşecektir. Bu durum, eşitlik ilkesi uyarınca, herkesin doktor veya öğretmen olma hakkına eşit olarak sahip olmasına karşın, yalnızca zorunlu yetkinliklere sahip olmaları durumunda bu meslekleri icra edebilmesine benzer biçimde, oy kullanma hakkının da belirli bilgi ya da yetkinlik koşullarına bağlanmasını ifade eder (Brennan, 2021, s. 379). Bu bağlamda, epistokratik yönetim biçimini, en yalın anlamıyla, uzmanların yönetimi olarak tanımlayabiliriz. Uzmanların tercihte bulunduğu bir seçimde seçmen sayısının sınırlı sayıda olması, en azından, yanlış tercihte bulunulması olasılığının yüksek olmasının önüne geçecektir (Goodin & Spiekermann, 2018, ss. 225-227). Bu iddia, aşağıda dile getirilen ölçütlere göre gerekçelendirilmiştir.

Epistokratik yönetim biçimlerinde oy kullanma hakkına getirilecek kısıtlamaların hangi ölçütlere dayanması gerektiği sorusu üzerine ileri sürülen görüşlerin en makul olanlarından biri, Brennan'ın "tamlik ilkesi" (*competence principle*) olarak adlandırdığı yaklaşımdır. Brennan'a göre oy kullanma, daha açık deyişle, gerekçelendirilebilir tercihte bulunma davranışı, herkes için iyi olanın rasyonel biçimde seçildiğinin tanıtlanabilir olması anlamına gelir. Ancak, rasyonel olarak sadece herkes için iyi olanın tercih edilmesi değil, aynı zamanda bu seçimin adil bir biçimde gerçekleştirilmiş olması da zorunludur. Ne var ki demokratik sistemlerde seçmenlerin önemli bir kısmı, bu tercihi rasyonel ve adil biçimde yapmaktan uzaktır. Zira bireyler toplumu ilgilendiren politik konularda yeterli bilgiye sahip olmaya bilir, yanlış bilgilendirilmiş olabilir, kendi çıkarları yönünde hareket edebilir, irrasyonel seçimlerde bulunabilir ya da kimi zaman bilinçli olarak olumsuz sonuçlar doğuracak tercihler yapabilirler. Brennan'a göre, bu türden sorunları aşmanın bir yöntemi olarak tamlik ilkesi, bireylerin makul ve bilgi

temelli bir şekilde tercihte bulunmalarını güvence altına alacak bir mekanizma olarak görülmelidir. Tamlık ilkesine göre, yalnızca politik konularda belirli bir düzeyde bilgiye ve muhakeme yetisine sahip bireyler oy kullanma hakkına sahip olmalıdır. Bu yetkinliğin ölçülmesi için çeşitli yöntemler geliştirilebilir. Örneğin, seçme hakkına sahip bireyler belirli sayıda sorudan oluşan bir bilgi testine tabi tutulabilir, yalnızca siyaset alanında ileri düzey eğitim almış kişiler oy kullanma hakkına sahip olabilir, bireylerin demografik özellikleriyle birlikte politik eğilimleri ve bilgi düzeyleri analiz edilerek uygunluk tespiti yapılabilir ya da kişilerin tercihlerini geçmişte nasıl kullandıkları incelenebilir. Ayrıca, yurttaşlara sahip oldukları hakların niteliği, ülke politikası ya da tarihsel-siyasal gelişmeler hakkında sorular yöneltilecek bilgi düzeyleri ölçülebilir ve bireylerin siyasal bilgi bakımından ne kadar donanımlı oldukları belirlenebilir. Brennan'a göre politik konularda yeterli bilgiye sahip bireyler, oy kullanırken de istenen biçimde, yani rasyonel, adil ve kamusal faydayı önceleyen bir tutum sergileme eğiliminde olacaklardır. Dolayısıyla, bireylerin politik donanımı, tamlık ilkesinin gerçekleştirilebilmesi açısından temel ölçüt olarak görülmelidir (Brennan, 2021, ss. 379-381). Brennan'ın tamlık ilkesi kendisinden sonra farklı ölçütler önerilmesi yoluyla genişletilmiştir.

Epistokrazi fikrini savunan Piero Moraro, Brennan'ın ileri sürdüğü tamlık ilkesi uyarınca, bireylerin oy haklarını seçmen tercihinine dönüştürme sürecinde zorunlu olan tek yetkinliğin bilgi olamayacağını iddia eder. Moraro'ya göre, eğitilmiş ve politik bilgiye sahip bir seçmenin oyunu farklı unsurlara göre kullanmayacağını garantiyi yoktur. Brennan'ın düşündüğü gibi tamlık prensibini karşılayan bir birey, bu ilkenin sonucu olarak çoğunluğun faydasına göre hareket etmeyebilir, kendi çıkarlarına göre tercihte bulunabilir veya bilinçli olarak kötü olan sonuca oy kullanmayı tercih edebilir. Bu nedenle, Brennan'ın tamlık ilkesi seçmen yetkinliğini ölçmede kullanılacak tek ölçüt olmamalıdır. Moraro, politik alana ilişkin hiçbir bilgiye sahip olmayan birinin, uzman tavsiyesine uyarak doğru tercihte bulunabileceğini, tamlık ilkesinin yanında güvenilirliğin de dikkate alınması gerektiğini ileri sürer. Güvenirlik, yetkinliğin tek ölçüt olarak alınamayacağı durumlarda değerler üzerinden doğru tercihte bulunabilmenin ölçütü olacak ve böylece hem yetkinlik hem de güvenirlilik aracılığıyla en az hataya neden olan tercihte bulunulmuş olunacaktır (Moraro, 2018, ss. 205-212).

Epistokrasiye dayalı yönetim biçimini tercih ettiği ileri sürülebilecek en önemli filozoflardan birinin, her ne kadar kuramını epistokrasi başlığı altında geliştirmemiş olsa da, J. S. Mill'dir. Mill'e göre, tüm yurttaşlar oy kullanma hakkına sahip olmalı ancak devlet yönetimi konusunda eğitimi olan kişilerin daha fazla oy kullanma hakkına sahip olmaları gerekir. Mill'in kuramında kullanılan oy sayısının düşürülmesi değil tam tersine bazı kişilerin daha fazla oy kullanma hakkına sahip olması gerektiği düşüncesini görürüz. Mill'in bu düşüncesi epistokrasinin farklı bir yorumu olarak değerlendirilir. Mill'e göre, oy kullanmak ahlaki bir eylemdir, bir görev niteliği taşır ve oy kullanma tercihen yapılan değil, zorunluluk içeren bir eylemdir. Bu bağlamda, Mill'e göre, yönetimin bir grupta toplanmasındansa herkesin söz hakkının olması daha uygundur. Mill'in düşüncesini epistokrasiyle bağdaştıran unsur, eğitilmiş ve yetkin bireylerin daha fazla oy hakkına sahip olması gerektiği fikridir. Politik bilgiye sahip kişilerin daha etkili olabilmesi için çoklu oy kullanma hakkı önemlidir. Böylece, Mill'in görüşleri, hem oy sayısının artmasıyla Condorcet'in Jüri Teoremi'ne uygunluk gösterir hem de istenen sonuçların elde edilmesi için doğru tercihlerin yapılmasını sağlar (Boulton, 2021, s. 411; Brown, 2010).

Epistokratik yönetim biçimi, her ne kadar yetkinliği ve güvenilirliği temel ölçüt olarak alsa da, hem teorik hem de pratik yönlerden eleştirilmiş, bu yaklaşımın mutlakiyetçi bir karakter taşıdığı, sadece seçkin bir azınlığın oy kullanma yetkisine sahip olması veya bireylerin ahlaki bakımdan en faydalı tercihleri yapacağı varsayımının toplumsal gerçeklikle bağdaşmadığı ileri sürülmüş, oy kullanma yetkinliğine sahip bireylerin belirlenmesine ilişkin epistemolojik ve metodolojik güçlükler vurgulanmıştır (Moraro, 2018). Moraro'nun Brennan'a yönelik eleştirileri, bu bağlamda paradigmatik örnekler sunmaktadır. Moraro'ya göre toplumsal unsurların çeşitliliği farklı ölçütlerin ortaya çıkmasına neden olabilir ve doğru olanı belirleme süreci etik ilkeleri gözetken hassasiyetlerin dikkate alınmasını gerektirebilir. Öte yandan, insan doğasının yanılabilirliğine işaret eden bir başka eleştiri, epistemik belirsizliği vurgular. Politik olarak en isabetli kararları alacağı öngörülen seçkin azınlığın bile mutlak doğruluk garantisi sunamaması, hatalı tercihlerin istenmeyen sonuçlara yol açma olasılığını artırmaktadır. Bu bağlamda, çoğunluğun yazgısının, hata yapma potansiyeline sahip bir azınlığın eline bırakılması kabul edilemez bir risk olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, epistokrazi, belirli toplumsal sorunlara çözüm üretme iddiasıyla ortaya konmuş olmasına rağmen, yapısal kusurları olan bir model olarak görülmekte, kavramının mevcut eksikliklerinin giderilerek yeniden inşa edilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır (Estlund, 2007, ss. 260-262).

Epistokratik yönetim biçimine yönelik eleştirilerin akla uygun ve makul eleştiriler olduğunu epistokraziyi savunan filozoflar da kabul etmişler ve bu eleştirilere karşı kuramı geliştirecek/güçlendirecek argümanlar geliştirme çabasında olmuşlardır. Mill bu konudaki ilk örnektir. Mill'in kuramına göre oy kullanma hakkı kısıtlanmamış, sadece eşitlik ilkesi bozulmuştur. Eşitlik ilkesinin bozulması istendik sonuçlara ulaşma konusunda önemli bir yere sahiptir. Çünkü hem matematiksel olarak hem de politik olarak doğru tercihin yapılma ihtimalinin artırılması hedeflenmiştir. Brennan'a göre ise bu eleştiriler aslında epistokrazi fikrini olumlamaktadır. Çünkü yöneltilen eleştiriler, her ne kadar haklı olsa da, epistokratik seçim yöntemi demokratik seçim yönteminden daha iyi sonuçlar verecektir. Brennan'a göre bu eleştirilerin birçoğu demokrasi için de geçerlidir. Epistokrazi olumsuz sonuçlar da verse, bu olumsuzluklar, demokrasiyle kıyaslandığında, daha kabul edilebilir düzeyde olacaktır. Bu nedenle, minimum hata ile yanlış tercihi yapmak, diğerlerinin ortaya çıkaracağı olumsuzluklarla karşılaştırıldığında, daha makul bir seçenek olacaktır (Estlund, 2007, ss. 206-208) (Brennan, 2016, ss. 63-69).

Sonuç

Demokrasinin eşitlik ilkesi ve çoğulculuğa vurgu yapması nedeniyle en fazla tercih edilen yönetim biçimi olduğu varsayılır. Ne var ki bu varsayım, aynı zamanda, demokrasinin en kırılgan noktasını oluşturur. Bu çalışmada, demokrasiye içkin kırılgan noktalar da dikkate alınarak, normatif eşitlik ve çoğulculuk düşüncesinin demokratik yönetim biçimlerinde yanlış kararlar verme ve tercihlerde bulunma riskini de beraberinde getirdiği karşıt argümanlar üzerinden gösterilmeye çalışılmış ve oy kullanma hakkının tercihe dönüştürülmesi aşamasında eşitlik ve çoğulculuk dışında başka ölçütlerin de olmasının seçmen tercihlerinin doğruluk değerinin daha gerekçelendirilebilir bir noktaya taşıyabileceği vurgulanmıştır. Epistokrazi, bilgi ve yetkinliğe dayalı bir yönetim biçimi olarak, sadece herkesin oy hakkına sahip olduğu bir yönetim biçimini değil, yalnızca belirli bir bilgi ve yeterlilik düzeyine ulaşmış bireylerin oy kullanabildiği bir yönetim biçimini

ifade eder. Bu yönüyle, epistokrasi, çoğulculuk ve eşitlik ilkelerine dayanan demokratik yönetim anlayışından ziyade yönetim bilgisine sahip bir azınlığın yönetime katılımını esas alır. Burada söz konusu edilen “azınlık”, aristokratik bir sınıfa değil, tam tersine her seçim döneminde bilgi ve yeterlilikleri ölçülerek belirlenen geçici bir gruba işaret eder.

Epistokratik yönetim biçiminde, ilkesel olarak tüm yurttaşların oy kullanma hakkı vardır ancak bu hakkın fiilen kullanılması yurttaşların devleti ve toplumu ilgilendiren konularda belirli bir bilgi düzeyine sahip olduklarını kanıtlamalarına bağlıdır. Bu yönüyle epistokrasi, aristokrasi gibi kalıtsal veya statü temelli yönetim biçimlerinden ayrılır. Ayrıca, “azınlık”, ifadesi seçmenler arasında hiyerarşik bir üstünlüğü temsil eden bir toplumsal tabakayı değil eşit biçimde oy hakkına sahip yurttaşlar arasında, bilgi düzeyleri ve politik yetkinlikleri bakımından fark gösteren bir grubun varlığına işaret eder. Başka bir ifadeyle, epistokrasi, toplumsal sorunlar hakkında bilgili olanlarla olmayanlar arasında rasyonel bir ayırım yaparak, yetkinlik ölçütüne dayalı bir azınlığın karar alma sürecinde daha etkin rol oynamasını öngörür. Bu bağlamda, karar alma süreçlerinde bilgiye, rasyonel muhakeme gücüne, politik farkındalığa sahip yurttaşların belirleyici olması alınacak kararların doğruluk olasılığını artıracak ve hatalı tercihlerin yol açabileceği olumsuz sonuçları asgari düzeye indirecektir. Bu nedenle, epistokrasi, siyasal karar alma mekanizmalarının niteliğini artırma potansiyeli bakımından dikkate değer bir model olarak önerilmektedir.

Önerilen model, yalnızca yönetim biçiminin ne olması gerektiği ve yurttaşların yönetime katılımı ile ilgili bir öneri olarak değerlendirilmemelidir. Bu öneri, aynı zamanda, bilgiye dayalı yetkinliğin politik alandaki konumuna ilişkin normatif bir ilke gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Bu ilke kendini, en yalın anlamıyla, politik yönetimin meşruiyetinin epistemik olarak gerekçelendirilebildiği “doğru”luk düşüncesinde görünüşe çıkarır. Dile getirilen bu düşünce, Condorcet’in akılcı çoğunluk ilkesiyle uyumlu olacak biçimde, demokratik katılımın ve eşitlik düşüncesinin bertaraf edilmesini değil tam aksine ortak iyi için doğru tercihlerin rasyonel olarak yeniden üretilmesini içerir. Bu perspektiften yaklaşıldığında, yetkinliğe dayalı yönetim biçimi olarak epistokrasi, demokrasinin eşitlik ve çoğunluk idesinin epistemik olarak güçlendirildiği, siyasal kararların, demokratik meşruiyeti zayıflatmadan,

doğruluk ve rasyonellik olasılığını artıran bir yönetim biçimi olarak görülebilir.

Kaynakça

- A. Dahl, R., Froomkin, D., & Shapiro, I. (2024, Ekim 10). *Democracy—Institutions, Representation, Participation* | *Britannica*. Democracy. <https://www.britannica.com/topic/democracy>
- Abrams, B. (2022). The Rise of Despotism Majoritarianism: *Democratic Theory*, 9(1), 73-86. <https://doi.org/10.3167/dt.2022.090105>
- Aristoteles. (1975). *Politika* (M. Tunçay, Çev.). Remzi Kitabevi.
- Boulton, C. (2021). The Epistemic Responsibilities of Citizen In A Democracy. İçinde *The Routledge Handbook of Political Epistemology* (s. 407). Routledge.
- Brennan, J. (2012). *The Ethics of Voting* (New edition). Princeton University Press.
- Brennan, J. (2016). *Against Democracy*. Princeton University Press.
- Brennan, J. (2021). In Defense of Epistocracy: Enlightened Preference Voting. İçinde *The Routledge Handbook of Political Epistemology* (s. 374). Routledge
- Brennan, J. (2011). Condorcet's Jury Theorem and the Optimum Numbers of Voters. *Politics*, 55-62.
- Brown, D. G. (2010). Mill on the Harm in Not Voting. *Utilitas*, 22(2), 126-133. <https://doi.org/10.1017/S095382081000004X>
- Christiano, T., & Bajaj, S. (2024). Democracy. İçinde E. N. Zalta & U. Nodelman (Ed.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2024). Metaphysics Research Lab, Stanford University. <https://plato.stanford.edu/archives/sum2024/entries/democracy/>
- Estlund, D. M. (2007). *Democratic Authority: A Philosophical Framework*. Princeton University Press.
- Dietrich, F., Spiekermann, K. Deliberation and the wisdom of crowds. *Econ Theory* 79, 603-655 (2025). <https://doi.org/10.1007/s00199-024-01595-4>.
- Goodin, R. E., & Spiekermann, K. (2018). *An Epistemic Theory of Democracy*. Oxford University Press.
- Kulachai, W., Lerdtomornsakul, U., & Homyamyen, P. (2023). Factors

- Influencing Voting Decision: A Comprehensive Literature Review. *Social Sciences*, 12(9), 469. <https://doi.org/10.3390/socsci12090469>
- Landemore, H. (2021). An Epistemic Argument For Democracy. *İçinde The Routledge Handbook of Political Epistemology* (s. 363). Routledge.
- Locke, J. (2004). *Hükümet Üzerine İkinci İnceleme: (Sivil Yönetimin Gerçek Kökeni, Boyutu ve Amacı Üzerine Bir Deneme)* (F. Bakırcı, Çev.; 1. Baskı 2004, Babil Yayıncılık). EBabil Yayıncılık.
- Mill, J. S. (2009). *Considerations On Representative Government*. The Floating Press.
- Moraro, P. (2018). Against Epistocracy: *Social Theory and Practice*, 44(2), 199-216. <https://doi.org/10.5840/soctheorpract20185835>
- Ortolang. (2012). *Démocratie: Etymologie de Démocratie*. Ortolang. <https://www.cnrtl.fr/etymologie/d%C3%A9mocratie>
- Platon. (2018). *Devlet* (Eyüboğlu Sabahattin & M. A. Cimcoz, Çev.; 19. Baskı). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Rousseau, J.-J. (2009). *Toplum Sözleşmesi* (V. Günyol, Çev.; 4.baskı). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Öz: Bu çalışma, eşitlik ve çoğulculuk idesiyle gerekçelendirilen demokrasinin tam olarak bu ideler nedeniyle yanlış karar alma riski barındıran iç çelişkiler taşıdığını ileri sürmektedir. Bu bağlamda, çalışmada, demokratik katılımın epistemik açıdan sorunlu yönleri ele alınacak, oy hakkının salt eşitlik ilkesine göre değil, bilgi ve yetkinlik ölçütlerine dayandırılması zorunluluğunu vurgulayacak ve bu zorunluluğun, politik kararlar alma sürecinde, tercihlerin doğruluk değerini artırabileceğini ileri sürülecektir. Çalışma, epistemik yetkinliğe sahip vatandaşların daha belirleyici bir rol üstlendiği, böylece demokrasinin eşitlik ilkesine olan bağlılığını koruyan epistokratik bir yönetim modelini savunmaktadır. Condorcet'in akılcı çoğunluk ilkesine atıfta bulunarak, epistokrasinin, demokratik katılımı zayıflatmak yerine güçlendirdiğini ileri sürmektedir. Çalışma, temellendirmeyi amaçladığı epistokratik yönetim biçimini oy hakkının doğru seçmen tercihinə dönüştürmesi için, bu hakkın "yetkin olmama" ile sınırlandırıldığı bir sistemde seçimlerin sonuçları nasıl değişirdi?, tüm yurttaşların oy kullanma hakkının olduğu ancak

sadece “yetkin olan”ların oy kullanma haklarını tercihe dönüştürebildikleri bir sistem nasıl olurdu? sorularının yanıtlar üzerinden yürütülecektir.

Anahtar Kelimeler: Epistokrasi, demokrasi, oy hakkı, Condorcet’in Jüri Teoremi, çoklu oy hakkı.

